

Grafikai elvarázslások

● *Frimmel Gyula*

tárlata a zalaegerszegi Városi Kiállítóteremben



Rég elmúlt a magyar grafika „aranykora”, a hatvanas-hetvenes évek, amikor olyan alkotók voltak jelen a képzőművészeti életben, mint Kondor Béla, Major János, Gyulai Liviusz, Würtz Ádám, Szemethy Imre, Vén Zoltán és nem utolsósorban Rékassy Csaba. A mai „gyakorlók” inkább a manipulatív eszközökhöz, mint a fotó, a film, folyamodnak, a klasszikus, hagyományos grafikai lapok készítéséhez nincs kedvük, s talán felkészültségük. Hisz ki ismeri már – gyakorlatban

– a rézkarc, a linómetszet technikáját, a lágyalap elkészítését, a dúcok faragását? Nos, azért vannak igazi követők, akik csendben, árnyékban, de szívós kitartással dolgoznak azokkal a már elfeledett technikákkal, amikkel meglepve találkozunk itt-ott a kiállítótermekben. Egy ilyen visszahúzó, kiváló mester Frimmel Gyula, aki sok mindent kipróbált, de végül visszahúzódt Zalaegerszegre, ahol előbb nyomdákban dolgozott, de 1991 óta az Ady Endre Gimnázium



Frimmel Gyula:
Séta,
2015



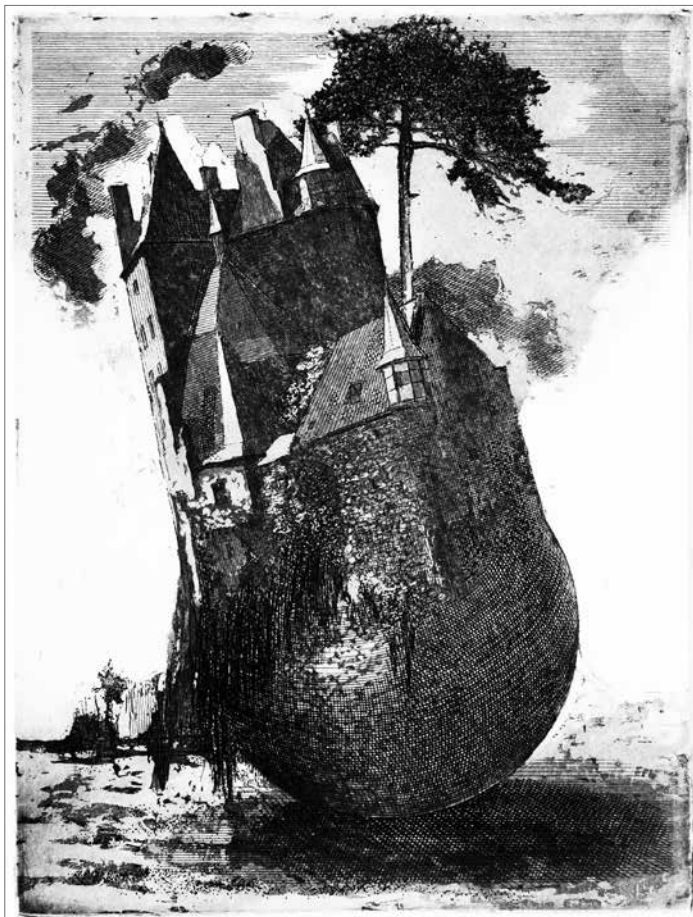
Frimmel Gyula: Madárember – 2010

művésztanára, s az elmúlt több mint tizenöt év alatt több generáció az ő „kezeből” tanulta meg a képzőművészeti mesterség alapfogásait.

Oktatni, tanítani és mellette alkotni. Ez az, ami nem mindig jön össze. Az utóbbi években ez Frimmel Gyulának sikerült. A különböző – helyi és országos – kiállításokon rendszerint találkozunk művivel, s közelebbi ismerősei, barátai, kollégái is kíváncsian figyelik, mikor kerül ki egy-egy igényes lap műhelyéből. Persze, sokat ismerünk, sokkal már találkoztunk, s akadnak variációk is, de – ismerve igényességét – csak megdolgzott mű kerülhet ki a keze alól, csak a technológiai maximum érvényesülhet karca-in, nyomatain. Igényessége már-már legendás, visszafogottsága szintén – egyesek szerint már nem itt kéne tartania. De Frimmel Gyula csak bölcsen mosolyog, visszavonul, s elkészíti az újabb lap vázlatait, tanulmányait, hogy megszülessen az újabb tökéletes alkotás.

És hát ő is múlik az idővel, az idén lett 60 éves. S ebből az alkalmából retrospektív kiállítással köszöntötte őt a város közönsége, amelyet vonz a grafikus lapjairól áradó titokzatosság. Frimmel Gyula nem könnyíti meg a szemlélő dolgát. Tudását, műveltségét igyekszik beledolgozni a kép szövetébe, a rajz, kompozíció részleteibe, s ember legyen a talpán, aki minden vonalnak utána tud menni, aki minden kis girlandot meg tud fejteni. Bár munkái akár vázlatosnak is tűnhetnek, mindig eljátszik a vázlatossággal, a rögtönzéssel, mintha csak afféle szárnypróbálgatás lenne a síkban kiterülő város vagy liget. Vagy a számos különleges alak, akit felvonultat – kosztümösen vagy meztelenül. A vázlatosság gyakran átmegey valaminő ravasz, kimódolt szürrealizmusba, amely csak sejteni engedi a rébuszokba csomagolt elképzeléseket. Az *Álmodj szépet, bohóc!* című kép valósul meg gyakorta: képtelen tájak – mint a Távoli táj, ahova a képzelet, a fantázia vágyódik –, jelennek meg, melyeken furcsa jelentek játszódnak le. (*Álomkonténer, Madárember, idő*) Kostyál László írja 2005-ös kritikájában róla:

„Alkotásain ugyanis sokszor meghökkentően szűk képkivágatokkal találkozunk, amelyhez egyrészt bizarr motívum-társítás, másrészt néha a kompozíció folyamatosságának jelentést hor-



dozóan tudatos megtörése (*Hasadt kép, Álmodj szépet, Bohóc!*), az ábrázolási síkok elcsúsztatása vagy különböző síkok egymáshoz társítása (*Társulás*) járul. A szimbólumokban rejtőző, sajátos magán-mitológia által hordozott tartalmat valamilyen szelíd melankólia lengi körül, adekvát dekódolásához azonban a művész vajmi kevés támpontot ad. Értelmezése ezért a motívumok felismerhetősége ellenére is nagyrészt emocionális síkon zajlik.”

Kostyál László hasonló jelenségeken tűnődik el: hogyan közelítsünk e bizarr kép- rejtvényekhez, melyek egyrészt megfognak vizuális részletgazdagságukkal, kidolgozottságukkal, s ugyanakkor az a bizonyos „társítás” mérföldek távolágait hidalja át, ha bírjuk fantáziával... Álomjelenségek, mesterséges képi futamok, fura látomások kelnek életre Frimmel gondolati kísérletei nyomán. Olykor egy-egy motívum uralja a képmezőt (*Nemszimmetria, Súly, Ott-*

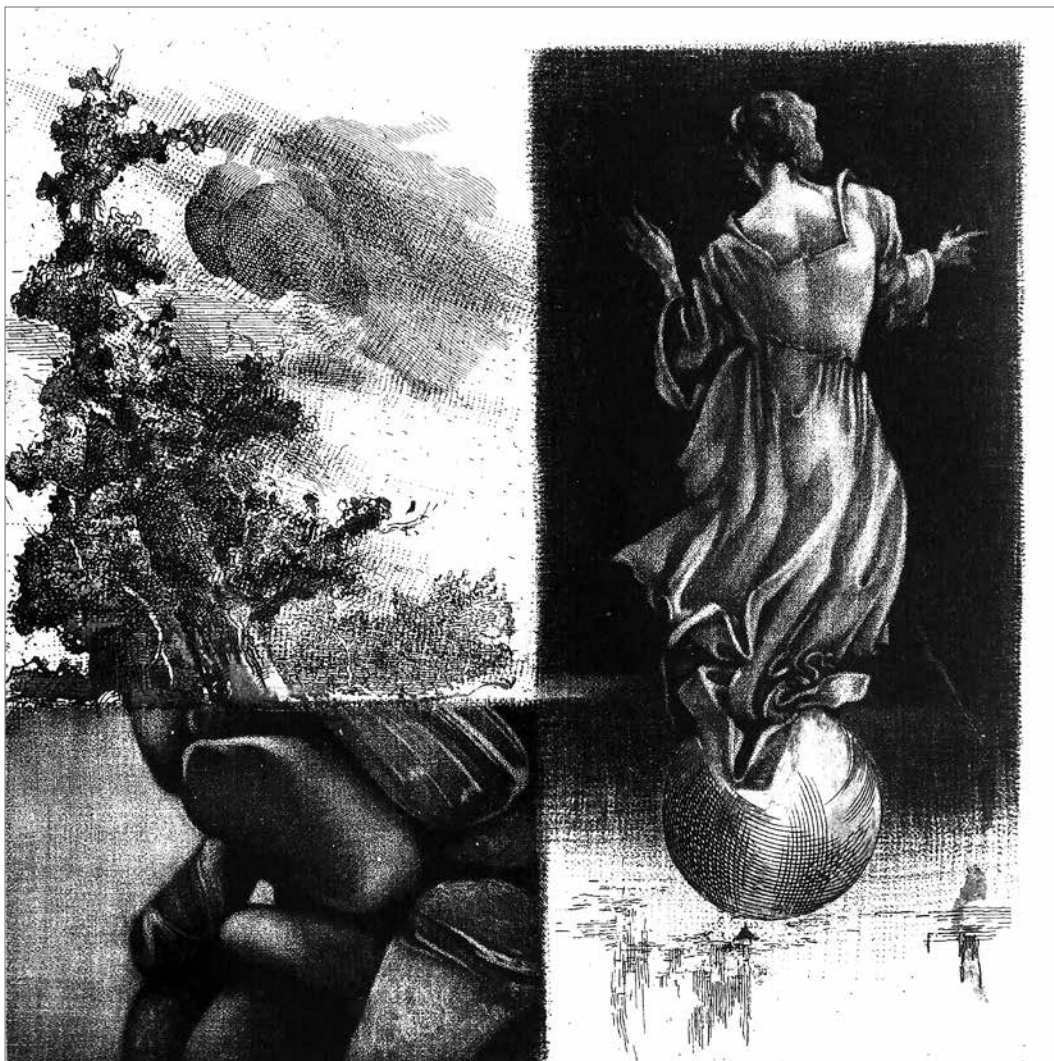
Frimmel Gyula: Kényes egyensúly, 2015

hon), ez terjeszkedik, változik, kitöltve a síkot. Máskor komoly, többszereplős darab szereplői adják elő „mondandójukat”. Frimmel szemében a tárgyak önálló életre kelnek: mint a *Rajzszer-tárban*, vagy a *Csendélet ismeretlen rendeltetésű tárgyakkal* című képen. A látszólag elhanyagolt holmik a nyomaton elrendeződnek, alakot öltenek, s elmondják a maguk kis történetét. Olykor csak egyszerű szimmetriáról van szó, tükörképéről, vagy valamilyen elcsúsztatásról. Máskor bonyolultabb formációt öltenek, a Frimmeli

látásmódnak megfelelően. A címek is erősítik ezt az érzést. Például itt van az *Arnold léghajós elutazása* – Gross Arnold emlékének szentelt kép, melyen aktok, egy kertecske búcsúzik a már alig látható égi járműtől... Szép és egyedi elgondolás, amely méltó gesztus is a távozó, rokon lelkületű művész iránt. Hasonlóan sokelemű kompozíció a *Tájkép Albin Brunovszky motívummal* című alkotás. A nagy, óriási tengerjáró hajó igyekszik betörni a képbe, a képen látható kis folyóra... Értjük a képtelenséget, mégis lenyűgöz

Frimmel
Gyula:
Profil,
2003





Frimmel
Gyula:
Anima,
2004

ez a grafikai példabeszéd arról, hogy nagyságrendjét tekintve hová mi való...

A Frimmeli életmű különleges darabjai az értőkhöz, gyűjtőkhöz eljutottak, de a tágabb körű ismertségnek még vannak korlátai. Ezért volt kellemes meglepetés részvétele a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlaton, ahol két munkájával Rékassy Csaba-díjat nyert el. A *Díva* – egy reklámgrafikai karikírozás – a szokásos nőalak, félmeztelen, a melle kilátszik, rajta a mellbimbók. Ám a mester a könyökökre is mellbimbókat helyezett, ezzel csúsztatva félre a szokásos jelentést. A másik díjazott mű az Arnold léghajós elutazása – Gross Arnold emlékére – amelyről már szóltam. Örömmel tölt el, hogy a tágabb

körű szakmai elismerés is felfigyelt erre a rejtőzködő, igényes grafikai teljesítményre.

S tünődhetünk, hogyan tovább? Mi születik még ebből kivételes felkészültségből? Merre kanyarognak a fantasztikus „társítások”? Újabb különös motívumokkal telehintett tájképekkel, tárgy kollázsokkal kápráztat el? Vagy a színpadias jelenések, több figurás, drámai előadásai kerülnek elő? A kultúrtörténet mely tájairól hoz felszínre újabb adalékokat? Kérdések, amelyek csak a jövő hozhat választ... A linó-és rézmetszetek mestere talán erőt gyűjt, hogy grafikai újabb terrénumokat nyerjen meg a síkot elvárásoló hódításaival.